

dr hab. Marek Stefański prof. WSB Gdańsk
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku
Katedra Nauk o Bezpieczeństwie

Słupsk dn. 20. 09. 2019 rok

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. inż. Tomasza Gartowskiego

pt.:

GOTOWOŚĆ OPERACYJNA SPECJALISTYCZNYCH GRUP RATOWNICTWA WODNO-NURKOWEGO W RAMACH KRAJOWEGO SYSTEMU RATOWNICZO-GAŚNICZEGO

przygotowanej pod kierunkiem naukowym: dr hab. Jerzy Telak

Promotor pomocniczy: dr inż. Mariusz Feltynowski

1. Ocena wstępna

Podstawą napisania recenzji jest Uchwała nr 28/2019 Rady Wydziału Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie z dnia 16 kwietnia 2019 roku w sprawie powołania recenzentów w przewodzie doktorskim Pana mgr. inż. Tomasza Gartowskiego. W związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku.

Głównym problemem badawczym rozprawy jest pytanie:

Jakie czynniki determinują osiągnięcie i utrzymanie gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa wodnego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym i jakie działania organizacyjno-prawne pozwolą usprawnić funkcjonowanie i ewidencjonowanie zasobów Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego?

Natomiast szczegółowymi:

- 1) *jakie zachodzą zależności pomiędzy systemem bezpieczeństwa wewnętrznego państwa a podsystemem bezpieczeństwa na obszarach wodnych, obejmującym KSRG i ratownictwo wodne i zarządzaniem kryzysowym na terenach zagrożonych powodzią?*

- 2) *jakie rozwiązania organizacyjne w zakresie ratownictwa wodnego straży pożarnych wybranych państw europejskich można wprowadzić w KSRG dla usprawnienia jego funkcjonowania?*
- 3) *jak organizowano ratownictwo wodne oraz w jaki sposób wnioski sformułowane po akcjach prowadzonych przez Państwową Straż Pożarną podczas wielkich powodzi w latach 1997-2014 wpłynęły na poprawę funkcjonowania KSRG w tym zakresie?*
- 4) *jakie są główne problemy w utrzymaniu wymaganego stanu gotowości operacyjnej i jej ewidencjonowania oraz jakie należy wprowadzić zmiany systemowe w zakresie ratownictwa wodnego?*
- 5) *jakie rozwiązania organizacyjno-prawne mogą zapewnić wyższy poziom osiągania i ewidencjonowania gotowości operacyjnej zasobów ratownictwa wodnego w KSRG?*

Główny problem badawczy oraz pytania szczegółowe są właściwie sformułowane.

Kompatybilnie do głównego problemu badawczego sformulowano główną hipotezę badawczą przypuszczając, że: SGRW-N, mają trudności w utrzymaniu wymaganego dobowego poziomu gotowości operacyjnej i przestarzałe metody ewidencjonowania zasobów oraz formalny zakres działania wykraczający poza ramy ratownictwa wodnego, po zmianach w systemie szkolenia i doskonalenia zawodowego ratowników oraz zbierania, przetwarzania i wykorzystywania danych z jednostek szczebla powiatowego będą mogły osiągać wyższy poziom gotowości operacyjnej.

W odniesieniu do pytań szczegółowych sformulowano następujące hipotezy w których przypuszcza się, że:

- 1) *podsystem bezpieczeństwa na obszarach wodnych, obejmujący KSRG i ratownictwo wodne, mający wpływ na bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych i terenach zagrożonych powodzią, po dokonaniu zmian organizacyjnych może być bardziej efektywny;*
- 2) *w systemach ratowniczych wybranych państw europejskich znajdują się rozwiązania organizacyjne w zakresie ratownictwa wodnego możliwe do implementacji w podmiotach KSRG realizujących zadania z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa na obszarach wodnych w celu usprawnienia ich funkcjonowania;*

- 3) zmiany organizacyjno-prawne i techniczne wprowadzone na podstawie wniosków sformułowanych po powodziach w latach 1997-2014 poprawiły funkcjonowanie ratownictwa wodnego w ramach KSRG, podnosząc jego poziom organizacyjny i techniczny odpowiednio do zagrożeń występujących na polskich obszarach wodnych;
- 4) celowe jest wprowadzenie zmian zmierzających do stałego podnoszenia stanu gotowości operacyjnej SGRW-N w zakresie zadań, organizacji i przygotowania oraz w systemie zbierania, przetwarzania i wykorzystywania danych o zasobach osobowych i sprzętowych tych grup;
- 5) doskonalenie osiągania i ewidencjonowania gotowości operacyjnej zasobów ratownictwa wodnego w KSRG można osiągać poprzez podnoszenie poziomu przygotowania i wyszkolenia ratowników prowadzących działania na obszarach wodnych oraz wprowadzenie elektronicznej formy ewidencjonowania zasobów.

Cała dysertacja jest odpowiedzią na pytania badawcze. Autor, stosuje kompatybilne metody, techniki i narzędzia badawcze w celu rozwiązania problemu badawczego.

Metodologia badawcza dysertacji została właściwie dobrana do rozwiązania problemu badawczego. Kształtowanie Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego w Polsce powinno być priorytetowym zadaniem Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, na co Doktorant wielokrotnie wskazuje w dysertacji.

Przedmiotem badań Autora są działania Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego, które mogą przyczynić się do znacznej poprawy bezpieczeństwa na akwenach wodnych w Polsce.

Doktorant w wielu częściach dysertacji wyraźnie wskazuje, że Państwo ma obowiązek dbania o bezpieczeństwo swoich obywateli, czyli powinno m. in. tworzyć podstawy prawne do funkcjonowania wyspecjalizowanych służb ratowniczych oraz organizacji pozarządowych. Nowoczesne ratownictwo wodne jest niezbędne w państwie, dlatego wg Autora nie do przecenienia są profesjonalne prace analityczne i projektowo-planistyczne dotyczące hydrologii, meteorologii, zagospodarowania przestrzennego oraz edukacji w zakresie bezpieczeństwa na akwenach wodnych.

Doktorant w sposób kompetentny i z dużą wiedzą teoretyczną oraz praktyczną swobodnie porusza się w problematyce związanej z ratownictwem wodnym.

Głównym celem badań Doktoranta było zdiagnozowanie stanu gotowości operacyjnej w zakresie ratownictwa wodnego w KSRG oraz wykazanie potrzeby wprowadzenia zmian organizacyjno-prawnych usprawniających funkcjonowanie SGRW-N.

Natomiast celami szczegółowymi są:

- 1) *zidentyfikowanie form i metod reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, zadań podsystemu bezpieczeństwa na obszarach wodnych, a także roli zarządzania kryzysowego oraz KSRG;*
- 2) *zbadanie i uzyskanie wiedzy o zakresach działania i organizacji ratownictwa wodnego straży pożarnych w wybranych państwach europejskich oraz wskazanie elementów możliwych do adaptacji w Polsce dla usprawnienia jego funkcjonowania;*
- 3) *zbadanie i uzyskanie wiedzy na temat organizacji ratownictwa wodnego, w tym w strażach pożarnych, a także wpływu doświadczenia wyniesionego z akcji ratowniczych prowadzonych podczas wielkich powodzi w Polsce w latach 1997-2014 na poprawę funkcjonowania ratownictwa wodnego w KSRG;*
- 4) *uzyskanie - na podstawie opinii respondentów - wiedzy na temat przygotowania i wykorzystania zasobów osobowych i sprzętowych SGRW-N do ratownictwa wodnego wpływających na gotowość operacyjną i jej ewidencjonowanie;*
- 5) *określenie możliwości doskonalenia osiągania i ewidencjonowania gotowości operacyjnej zasobów ratownictwa wodnego w KSRG*

Powyższe cele autor zrealizował.

Rozprawa Doktoranta jest dużym wkładem w rozwój badań w obszarze działań SGRW-N.

2. Zawartość rozprawy

Dysertacja Pana mgr. inż. Tomasza Gartowskiego liczy ogółem 355 stron tekstu w tym 17 stron bibliografii z aktami prawnymi, artykułami prasowymi, źródłami internetowymi. Należy z dużym uznaniem odnieść się do zaprezentowanej w pracy bogatej i aktualnej literatury przedmiotu.

Podstawowy tekst składa się ze spisu treści, wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia.

We wstępie Doktorant przedstawia ważność problemu bezpieczeństwa państwa oraz procedurę metodologiczną badań.

W pierwszym rozdziale pt.: *Formy i metody reagowania na zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa* Autor prezentuje akty prawne, dostępną literaturę z dziedziny podstaw bezpieczeństwa niemilitarnego państwa. Wskazuje, że wszystkie podmioty ratownicze powinny ze sobą współpracować odnosi się to do systemu alarmowania, zasad organizacji i koordynacji akcji ratowniczych, procedur postępowania, systemu szkolenia, wspólnych systemów łączności, systemu wymiany informacji i baz danych, standaryzacji wyposażenia i sprzętu, zasad dokumentowania zdarzeń.

Rozdział drugi pt.: *Organizacja ratownictwa wodnego w wybranych państwach europejskich* przedstawia przykładowe rozwiązania organizacji ratownictwa wodnego w wybranych krajach Europy (Federacja Rosyjska, Republika Federalna Niemiec, Republika Francuska, Republika Finlandii, Republika Czeska), które wskazują, że głównym celem jest zawsze ratowanie życia. Polskie przepisy dzielą ratowników raczej według resortów i służb, a nie według faktycznie wykonywanych zadań i występujących zagrożeń dla nurków.

W trzecim rozdziale: pt.: *Ratownictwo wodne w strażach pożarnych i wybrane działania przeciwpowodziowe* przedstawiono historię zorganizowanego ratownictwa wodnego w Polsce do obecnego czasu. Doktorant poddał analizie podstawy prawne organizacji ratownictwa wodnego w Polsce oraz jej strukturę. Scharakteryzował system funkcjonowania i poziomy gotowości operacyjnej grup wodno-nurkowych w ramach KSRG. Zaprezentowano zasady współdziałania Państwowej Straży Pożarnej z innymi podmiotami realizującymi zadania ratownicze na wodach. Autor zwrócił uwagę na działalność organizacji pozarządowych i problematykę ich współpracy z administracją rządową i służbami podczas zagrożeń powodziowych.

Rozdział czwarty pt.: *Ratownictwo wodne w świetle przeprowadzonych badań empirycznych* prezentuje wyniki badań własnych. Doktorant w wyniku przeprowadzonych badań wskazuje na potrzebę reorganizacji Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w

zakresie ratownictwa wodnego. Badania zostały przeprowadzone z zachowaniem dużej staranności metodologicznej.

W rozdziale piątym pt.: *Osiąganie gotowości operacyjnej ratownictwa wodnego w świetle przeprowadzonych badań* Doktorant przedstawia podstawowe założenie w ratownictwie wodnym, dążenia do wprowadzenia jednolitych w skali kraju, ponad resortowych przepisów regulujących problematykę wymagań zdrowotnych, szkoleń i postępowania powypadkowego niezależnie od rodzaju pełnionej służby. Wskazuje na konieczność zmian w przepisach rozporządzenia o KSRG w części dotyczącej sporządzania i obiegu dokumentacji ze zdarzeń.

Ocena merytoryczna dysertacji

Należy wyraźnie wskazać, że Autor opracowując dysertację: *GOTOWOŚĆ OPERACYJNA SPECJALISTYCZNYCH GRUP RATOWNICTWA WODNO-NURKOWEGO W RAMACH KRAJOWEGO SYSTEMU RATOWNICZO-GAŚNICZEGO*, korzystał ze źródłowej literatury przedmiotu, aktów prawnych, bardzo dobrze opracował metodologię, co ma bardzo duże znaczenie w prawidłowym rozwiązaniu problemu badawczego.

Doktorant poddał wnikliwej analizie problem badawczy odpowiadając na pytania i weryfikując pozytywnie założone hipotezy. Kompatybilność dobrania metod badawczych do istoty głównego problemu badawczego jest rozstrzygająca we właściwym procesie metodologicznym. Na uwagę zasługuje duża reprezentatywna grupa badawcza oraz analiza danych.

Należy również z dużym uznaniem odnieść się do tego, że badania i analizy zawarte w poszczególnych rozdziałach kończą się rzeczowymi podsumowaniami. Ponadto treść pracy wzbogacona jest przez opinie i uwagi ekspertów z zakresu problematyki bezpieczeństwa wodnego, z którymi przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego. Kompleksowo opracował zagadnienie analizując dokumenty prawne Polski oraz Unii Europejskiej, literaturę dotyczącą przedmiotu badawczego.

Reasumując dywagacje Autora zmierzają w kierunku propozycji zmian prawno-organizacyjnych w funkcjonowaniu *SGRW-N* w ramach KSRG. Doktorant pisze w dysertacji: *W wyniku przeprowadzonych badań i pozytywnej weryfikacji hipotez*

cząstkowych pozytywnie zweryfikowano hipotezę roboczą postawioną dla potrzeb niniejszej dysertacji, poprzez odkrycie związku przyczynowo-skutkowego zachodzącego pomiędzy utrzymaniem wymaganego dla SGRW-N poziomu gotowości operacyjnej przy równocześnie występujących nienowoczesnych metodach ewidencjonowania zasobów oraz formalnym zakresie działania wykraczającym poza ramy ratownictwa wodnego, a wprowadzeniem zmian w systemie szkolenia i doskonalenia zawodowego ratowników oraz w systemie ewidencjonowania zasobów – zbierania, przetwarzania, gromadzenia i wykorzystywania danych – zmierzających do osiągnięcia wyższego poziomu gotowości operacyjnej s. 236.

Na duże uznanie zasługuje zakończenie, w którym Doktorant bardzo precyzyjnie odniósł się do treści dysertacji w formie wypunktowanych wniosków. Zwrócił szczególną uwagę na to, że bezpieczeństwo wodne jest jednym z podstawowych zadań państwa.

Autor wykazał w dysertacji, że przedmiotowe przepisy bezpieczeństwa wodnego wymagają zmian. Szczególnie zwrócił uwagę, że niektóre regulacje dotyczące funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego wymagają weryfikacji i zmian prawno-organizacyjnych.

Doktorant w podsumowaniu w pierwszym wniosku stwierdził, że: *Należy dążyć do dalszego rozwoju sieci jednostek SGRW-N i podmiotów ratownictwa wodnego współdziałających z KSRRG s. 236.*

Rozprawa doktorska również pod względem estetycznym zasługuje na duże uznanie.

Doktorant niestety nie ustrzegł się od uchybień, które nie mają wpływu na ogólną pozytywną merytoryczną ocenę dysertacji. Brakuje w dysertacji szerszych badań empirycznych odnoszących się do opinii społecznej w określeniu bezpieczeństwa na akwenach wodnych.

Występują redakcyjne niedociągnięcia związane z opisem niektórych tabel gdzie np. Autor tytułuje: *Wykres 4.11. przedstawia odpowiedzi według systemu służby respondentów* (s. 143). Jednocześnie pod tym samym wykresem: *Wykres 4.11. Odpowiedzi na pytanie nr 1 według systemu służby respondentów [w %]* (s. 143). Ponadto w treści wykresu Doktorant podaje dane w % i jednocześnie w tytule również informuje, że dane podawane

są w %. W tytule wykresu Autor odwołuje czytelnika do pytania ankiety, którego trzeba szukać w treści pracy.

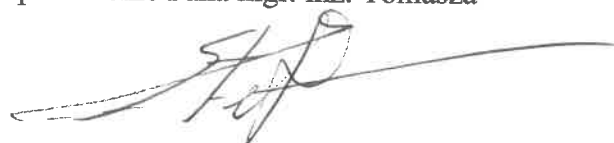
Następna nieścisłość związana jest z tym, że Doktorant na s. 235 po krótkiej analizie podaje, że wszystkie cząstkowe hipotezy zweryfikowały się pozytywnie, natomiast na s. 237 pisze: *Niniejsza praca ma charakter użyteczny, jednak mimo posiadania wieloletniego doświadczenia, przeprowadzonych badań dokumentów, aktów prawnych oraz przekrojowych badań empirycznych nie udało się uzyskać odpowiedzi na wszystkie istotne pytania.* Nieścisłość związana jest z tym, jeśli wszystkie cząstkowe hipotezy zweryfikowały się pozytywnie a nie udało się uzyskać odpowiedzi na wszystkie istotne pytania?

Wnoszę, aby Doktorant w toku obrony odniósł się do następujących kwestii:

- a) Autor w dysertacji wykazał potrzebę zmian prawno-organizacyjnych Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz Specjalistycznych Grup Ratownictwa Wodno-Nurkowego. Czy wobec powyższego zostały już podjęte działania w tym kierunku a jeśli tak to jakie?
- b) Jakie podmioty administracji rządowej, samorządowej oraz pozarządowej odpowiadają za bezpieczeństwo wodne? Jakie działania powinny być podejmowane w zapewnieniu większego bezpieczeństwa na akwenach wodnych?

/Pytania odnoszące się do powyższych zagadnień sformułuję podczas obrony pracy doktorskiej/

Reasumując: uznaję dysertację pt.: *GOTOWOŚĆ OPERACYJNA SPECJALISTYCZNYCH GRUP RATOWNICTWA WODNO-NURKOWEGO W RAMACH KRAJOWEGO SYSTEMU RATOWNICZO-GAŚNICZEGO* za spełniającą wszystkie wymogi formalne i merytoryczne określone w art. 13. ust. 1 ustawy o stopniach naukowych tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (z późniejszymi zmianami) i wnioskuję o dopuszczenie Pana mgr. inż. Tomasza Gartowskiego do publicznej obrony doktoratu.



dr hab. Marek Stefański prof. WSB Gdańsk